

Bakı-Supsa xəttindən başlanan yol Azərbaycanı Şərq-Qərb enerji dəhlizinə qovuşdurur

Qərb İxrac Boru Kəmərinin istifadəyə verilməsindən 17 il keçir

“Əsrin müqaviləsi”ndən başlanan yollar Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarını dünya bazarlarına nəql edən nəhəng dəhlizlərə qovuşur. 17 il əvvəl Qərb İxrac Boru Kəməri (QİBK) istifadəyə verildə hətta təsəvvür etmək çətin olardı ki, qısa zaman ərzində Azərbaycanın ixrac infrastrukturunu bu cür genişləndiriləcək və neft-qaz ehtiyatlarını dünya bazarlarına nəql edən marşrutlar belə şaxələnəcək. O zaman bunu məhz ulu öndər Heydər Əliyev öz müdrikliyi, uzaqgörənliyi ilə müəyyən etmişdi.

QİBK-i qısa olaraq Bakı-Supsa kəməri də adlandırlar. Bu kəmərlə Xəzər ölkəmizə məxsus sektorunda hasil edilən neft Bakı yaxınlığındakı Səngə-

çal terminalından başlayaraq Azərbaycanın və Gürcüstanın ərazisindən keçməklə Qara dənizin sahilindəki Supsa terminalına çatdırılır.

Kəmərin hər iki ölkənin bir çox bölgələrindən, dağlarından, dərələrindən, çaylarından keçir. Boru xətti dağlarda hətta 1190 metr yüksəliyə qalxır. Marşrutun ümumi uzunluğu təxminən 830 kilometrdir. Bunun 456 kilometrindən çoxu Azərbaycanın, 372 kilometrindən çoxu Gürcüstanın payına düşür.

Azərbaycan və Gürcüstan arasında “Əsrin müqaviləsi”nin ilkin neftin nəqlinə dair 1996-cı ilin mart ayında imzalanmış hökumətlərarası saziş üç il ərzində icra olunmuş, yəni QİBK bu dövrdə ti-

kilmişdir. Diametri 530 millimetr olan kəmərin çəkilişi əsasən 1997-1998-ci illər ərzində aparılmışdır. Onun inşası zamanı 4 min nəfərdən çox insan çalışmışdır. Onların 70 faizi Azərbaycan və Gürcüstan vətəndaşları olmuşlar.

Xəttin borularının doldurulmasına 1998-ci ilin dekabrında başlanmış və bu iş 1999-cu ilin martına qədər davam etmişdir. Supsada ilk dəfə neft 1999-cu il aprelin 8-də gəmilərə yüklənmişdir. Kəmərin rəsmi açılışı həmin il aprelin 17-də olmuşdur.

Bakı-Supsa xəttindən başlanan yol Azərbaycanı Şərq-Qərb enerji dəhlizinə qovuşdurur

Əvvəli 1-ci səh.

Bakı-Supsa kəməri bütün tərəflərin iqtisadi maraqlarına cavab verən marşrut idi. Onun fəaliyyəti iqtisadi-maliyyə dividendləri ilə yanaşı, region ölkələrinin geosiyasi çəkisinin artmasına, sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasına hesablanmışdı. Təsadüfi deyil ki, kəmərin açılışında ümummilli lider Heydər Əliyev, Gürcüstanın və Ukraynanın ovaxtkı prezidentləri iştirak etmişdi. Qeyd edək ki, həmin gün Supsa terminalının və Varna-Poti-Batumi-İliçovsk bərə keçidinin açılışı da olmuşdu.

Ulu öndər Heydər Əliyev kəmərin açılışında çıxış edərkən onun istifadəyə verilməsinin əhəmiyyətini belə vurğulamışdır: "Beləliklə, 1994-cü ildə başlanmış işlər artıq öz praktiki nəticələrini verir. Bakı-Supsa neft kəməri, burada tikilmiş gözəl terminal, müvəffəqiyyətlə işləmək və nefti fasiləsiz olaraq vurmaq, onu dünya bazarlarına daşımaq üçün yaradılmış gözəl şərait buna inandırıcı sübutdur".

Ulu öndər QİBK-i yüksək dəyərləndirmiş, onun Azərbaycanın təkcə sənayesinə deyil, bütün iqtisadiyyatına, ölkəmizin regiondakı geosiyasi mövqelərinin möhkəmlənməsinə müsbət təsir edəcəyini bildirmiş, Bakı-Supsa kəmərinin "Gürcüstan ilə Azərbaycan arasında dostluq və əməkdaşlığın parlaq misali", "Qafqazda sabitliyin və sülhün möhkəmlənməsinə mühüm töhfə" kimi səciyyələndirmişdir.

QİBK obyektlərinə 3-ü Azərbaycanda, 3-ü Gürcüstanda olmaqla 6 nasos stansiyası, 2 təzyiqazaltma stan-

siyası, 1 ərsinburaxma stansiyası daxildir. QİBK-in Supsada 4 çəni var. Onların ümumi tutumu 1 milyon bareldir. Kəmərin gəmiyükləmə qabiliyyəti 600 min bareldən 1 milyon barelə qədərdir.

Cari və əsaslı təmir işlərinə ayrılan vaxtı nəzərə almasaq, QİBK 17 ildir fasiləsiz və təhlükəsiz fəaliyyət göstərir. Prezident İlham Əliyev Bakı-Supsa kəmərinin əhəmiyyətini bir çox çıxışlarında yüksək dəyərləndirmiş, "Cənub qaz dəhlizi" Məşvərət Şurasının keçən il keçirilən ilk iclasında bunu bir daha vurğulamışdır: "1999-cu ildə Xəzər dənizi ilə Qara dənizi birləşdirən Bakı-Supsa boru kəməri çəkilmişdir. Beləliklə, Azərbaycan nefti Gürcüstanın Qara dənizdəki Supsa limanına nəql edilməyə başlandı. Bu, şaxələndirmənin vacib elementi idi. İlk dəfə olaraq Qara dənizlə Xəzər dənizi xam nefti nəql edən boru kəməri ilə birləşdi".

Şimal (Bakı-Novorossiysk kəməri) marşrutu ilə yanaşı, Qərb marşrutu da Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin yaranmasında model rolunu oynadı. Bu marşrutların istismarı prosesində texniki, iqtisadi, təhlükəsizlik və digər sahələrdə toplanmış təcrübə gələcəkdə Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarının ixracı ilə bağlı müxtəlif məsələlərin həllində mühüm əhəmiyyət kəsb etdi. Beləliklə, Bakı-Supsa kəmərinin işə düşməsi Şərq-Qərb enerji və nəqliyyat-kommunikasiya dəhlizinin inkişafına öz töhfələrini verdi.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"